

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Deus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Vana superstitio quanto nos infirmitas omnes
Vere Deus tibi nos & nostra sacrificium tibi?

Hec vera est deuotio, qua si ad Christum Ecclesie caput, ad martyres Christianos, aliaque Christi membra, iuxta fidei analogiam celestis que veritatis prescriptum referatur, innumera deuotionis & vere deuotorum preclara atque innumera fere exempla profere possit.

Deuotio est specialis actus voluntatis prompre tradendi se ad famulatum Dei, secund. B. Thom. ibid. sibi supra. Dicitur autem deuotio a voueo, quod est aliquid Deo sancte promitto. Vnde & huiusmodi promissio votum dicitur. Denoueo, destino, imprecor; hinc deuotior, qui aliud imprecatur: & deuotum, destinatum, quod modo ad prosperum, modo ad aduersum refertur.

SENTENTIAE PATRVM.

Non putrefcit cor, si leuetur ad Deum: frumentum tuum si haberes in inferioribus, ne putrefceat, leuares illud ad superiora, frumento tuo quare mutare locum, & cor permittis in terra putrefcere, frumentum leuares ad superiora, cor leua in celum. Et vides inquis, possum? qui fines, que machina, que scale opus sunt: gradus affectus est, ut tuum voluntas tua est, amando ascendis, negligendo descendis stans in terra, in celo est, Deum diligis. August. in Psal. 85.

Si habet animus, vnde oblectetur extrinsecus, sine deliciis manet interius. In Ioan.

Anima Deo deuota sic actus corporis & terrenis motus vt veliat, quomodo si velit rursus induere. Consuetudo enim boni vium veteris prauitatis amittit. De vrg.

Hec est vera fortitudo, que nature vium, sexus infirmitatem, mentis deuotione transgreditur. In lib. de ver.

Nescio quid incorporaliter in nobis facit Deus, quod nec sonus sit, qui aurem percutiat; nec color, qui oculis discernatur, nec odor, qui naribus cupiatur, nec sapor, qui faucibus iudicetur, nec durum & molle, quod tangendo sentiat: & tamen aliquid est, quod sentire facile est, explicare non possibile. In lib. huanem.

Si nos virtus deuotionis in intimis afficit, omnis strepitus prauæ suggestionis obmutescit. Greg. in hom.

Viros ad offerenda Deo munera venientes in medio ciuitatis interfecit: quia diuini dedit operibus mentes, nisi magna se circumscriptio custodiant, surripere holte, dum deuotionis portant hostiam, in ipso itinere perunt vitam. In lib. 8. in mo.

Non omnibus eodem modo data est gratia ista scilicet deuotio. Parro Thomas in latere, Ioannes in pectore, Petrus in sinu Patris, Paulus in tercio celo, secrete in huius gratiam sunt affecti. Prior mulier straxit in tutto loco humilitatis, posterior in iolio ipci, Thomas in fundamento fidei, Ioannes in lecto charitatis, Paulus in iustimo sapientie, Petrus in luce veritatis. Sic apud sponsum mansiones multe sunt. Bern. super Cantica.

Temporis preteriti fructus est compunctio, futuri flos est deuotio. ibid.

Est vnguentum contritionis, est vnguentum pietatis, primum pungituum, dolorem faciens: secundum temperatum, dolorem leniens: tertium sanatiuum, morbum expellens. ibid.

Vbi crapulam rucant inter pocula senserit Christus, vina sua dulciora super mel & fauum mentis propinare non dignatur. Vbi curiosa cibo, um diuersitas, vbi diuisis suppellectilibus discolorum varietas oculos pariter palcat & ventrem, celestis ieiuniam deserit mentem. ibid.

Melius est deuotum in minoribus, quam indeuotum in maioribus perfectionibus inuenire. Bern. in epist.

Deuotio est feruor bonæ voluntatis, quem mens cohibere non valens, certis manifestat iudiciis. Ioan. Cass. in coll.

Vide Votum.

Deus.

DEFINITIO.

Deus variis nominibus a Mose, Prophetis, Apostolis designatur. Que autem in veteri testamento sunt nomina, alia Dei essentiam, alia eiusdem essentia propria denotant. Prioris notaciones sunt Iehouas, Iah, Ehet. Nomen Iehoua deducitur est a radice Hanah, vel Hanah, sicut Græc. redditur: De quo multa Hebræi, frequenter occurrunt apud Mosen & Prophetas. 2. Iah, ab Hanah, sicut. Huius mentio extat Exodi 15. 2. Psalm. 69. 5. & 94. 7. 12. & 118. 14. 17. 18. 19. Cant. 8. 6. Ela 38. 11. frequenter voce Hallelu- Iah, id est Laudate Deum, & ad multo, um nominum finem Iirme- Iah, Zecarjah, &c. Deum primum videtur a nomine Iehoua. 3. Ehetie (qui sum) ab eodem verbo Hajah, sicut. Exodi 3. 13. 14.

EE 4 Nomi.

Quantitas autem omnis continuz quidem *Infinis*, discre-
 tionis Deum expertem significant. In finitatis seu Inei-
 rationis due sunt species: una secundum locum mensuram
spatialis, qua Deus nullius dimensionis, hoc est, loci, incre-
 ditum capax esse significatur: sed essentia, presentia,
 que sua supra omnem locum, & in omni loco seu vbiq; ef-
 fectus, non tam contentus, sine definitione, dimen-
 sionum circumscriptione, quam Repletium presentiam Schola-
 stica: Altera, secundum tempus *temporalis*, quz (vt Boe-
 tium) est interminabilis vite tota simul & perfecta posse-
 ssio, *temporalis*, continuate spirituali, sine principio & sine
 fine, sine cessatione prioris ac posterioris, preteriti & fu-
 turo Deo essentia non per accidens (Deo enim nullum in-
 debens, sed primo & per se tribuitur. Est siquidem vnus Deus,
 quia Deum proprie analogum: nihil enim Deo proprie analogum: nihil genere:
 & essentia omne genus est: non specie: nam species Deorum
 non possunt dari: sed numero atque individuo. Quod & prae-
 sentia omnia, & vniuersitatis rerumque creaturarum om-
 nis generis ratio: ipsa euidens simè demonstrant. Nam
 quod ipso quod est, vnus est, & prout est magis, ita ma-
 gis Quia Ens & vnus conuertuntur.

Deus enim consequntur Dei *immobilitatis*, qua ab essentia
 immutabilitatis, siue proprie, siue analogice dictum,
 antiquis philosophis. Quod enim purus actus est, sine permissione vilius
 Deum non potest dari: sed numero atque individuo. Quod & prae-
 sentia omnia, & vniuersitatis rerumque creaturarum om-
 nis generis ratio: ipsa euidens simè demonstrant. Nam
 quod ipso quod est, vnus est, & prout est magis, ita ma-
 gis Quia Ens & vnus conuertuntur.

Deus enim consequntur Dei *immobilitatis*, qua ab essentia
 immutabilitatis, siue proprie, siue analogice dictum,
 antiquis philosophis. Quod enim purus actus est, sine permissione vilius
 Deum non potest dari: sed numero atque individuo. Quod & prae-
 sentia omnia, & vniuersitatis rerumque creaturarum om-
 nis generis ratio: ipsa euidens simè demonstrant. Nam
 quod ipso quod est, vnus est, & prout est magis, ita ma-
 gis Quia Ens & vnus conuertuntur.

non sunt tres Dii, sed vnus Deus, quamvis Pater Filium genuerit, &
 ideo Filius non sit, qui Pater est: Filiusque à Patre sit genitus: &
 ideo Pater non sit, qui Filius: Spiritusque sanctus nec Pater sit nec
 Filius: sed tantummodo Patris & Filii Spiritus, & Patri & Filio
 etiam ipse coequalis, & ad Trinitatis pertinens vnitatem, non ta-
 men eandem Trinitatem nam de virgine Maria, & sub Pontio Pi-
 lato crucifixam & sepultam, tertia die resurrexisset, & in caelum ad-
 scendisset, sed tantummodo Filium. Pater & Filius, & Spiritus san-
 ctus, sicut inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operantur. *August.*
lib. de Trinitate, & habetur de cons. dist. 3. Omnes quos.
 Nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quari-
 tur, nec fructuosius aliquid inuenitur, quam Trinitas. *Augustin. de*
Trinit. lib. 3.
 O aeterna veritas, & vera charitas, & chara eternitas: tu es Deus
 meus, ad te suspiro die ac nocte. *Augustinus libro septimo Confessio-*
num.
 Sic intelligimus Deum, si possumus, quantum possumus, sine
 qualitate bonum, sine quantitate magnum, sine indigentia creatio-
 rem, sine situ presentem, sine habitu omnia continentem, sine loco
 vbiq; totum, sine tempore sempiternum, sine vlla sui mutatione
 mutabilia omnia faciem, nihilque patientem. Quisquis Deum
 ita cogitat, & si nondum potest inuenire quid sit: pie tamen cauet,
 quantum potest, aliquid de eo sentire quod non sit. *August. de Tri-*
nit. lib. 5, cap. 1.
 Deus res quaedam est captu ac venatu difficilis, semper recedens,
 atque à persequente procul se remouens. *Clemens Alexan. Strom.*
lib. 2.
 Vnus reuera est vniuersus huius Deus, qui in Patre, & Filio, &
 Spiritu sancto cognoscitur. *Iustin Mart. in expositione fidei.*
 Quis non miretur nos, qui Deum patrem praedicamus, & Deum
 Filium & Spiritum sanctum, ita vt & vniuersis eorum vim & ordinis
 distinctionem exponamus, impios & sine Deo homines vocari.
Athenagoras in apol. ad Arianos.
 Deus est in seipso, sicut a & w: in mundo, sicut rector & author:
 in angelis, sicut sapor & decor: in Ecclesia, sicut paternitas in
 domo: in animo, sicut sponsus in thalamo: in iustis, sicut adiutor &
 protector: in reprobis, sicut pavor & horror. *Augustin. super illud*
Mart. 6. Pater noster, &c.
 Custodiatur Oeconomia sacramentum, quae vnitatem, in Trini-
 tatem disponit, tres dirigens, Patrem, Filium & Spiritum sanctum.
 Tres autem non statu, sed gradu: nec substantia, sed forma: nec po-
 testate, sed specie: vnus autem substantiae, & vnus status, & vnus
 potestatis: quia vnus Deus ex quo & gradus isti, & forma, & species
 in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti deputantur. *Tertull. con-*
tra Prax. cap. 2.
 Laudemus vnum Patrem, & Filium, vnà cum Spiritu sancto, qui
 vnus est omnia, in quo omnia, per quem omnia, qui est vnde quaq;
 bonus, vnde quaque pulcher, vnde quaque sapiens, vnde quaque ius-
 ticus: cui gloria nunc est in secula. *Clemens Alexan. libro tertio,*
Prolog.
 Platonici dicunt, beatum esse hominem fluentem Deo, non sic-
 ut corpore, vel seipso fruatur animus: aut sicut amicus amico, sed
 sicut lucet oculis. *August. lib. de trinit. Dei.*
 Quicumque philosophi de Deo senserunt, quod rerum creatu-
 rum sit effectuum, & lumen cognoscendarum: & bonum agenda-
 rum: quod ab illo nobis sit principium naturae, & veritas doctrine,
 & felicitas vitae, illos ceteris anteposimus, eosque nobis propin-
 quiores fateamur. *Idem.*
 Omnia priusquam fierent, in notitia facientis erant, & vbiq; ibi
 meliora, vbi veriora. *August. super Genes. lib. 5.*
 Deus solus Dominus est, quia illi sanimo, non ad suam, sed ad no-
 stram vtilitatem seruimus: nam si nobis indigeret, eo ipso non ve-
 rus Dominus esset, cum per nos eius adiunaretur necessitas, sub
 qua etiam ipse seruiret. *Idem lib. 8.*
 Deus tibi totum est: si esuris, panis: si sitis, aqua tibi est: si in te-
 nebris es, lumen tibi est: si nudus es, immortalitate tibi vestis est.
August. super ioh. serm. 19.
 Quicquid praeter Deum est, dulce non est: Quicquid mihi vult
 dare Dominus meus, auferat totum, & se mihi det. *Augustin. super*
Psal. 26.
 Siue tribulemur & angustemur, siue laetemur, & exultemus, ille
 laudandus est, qui in tribulationibus erudit, & in letitia consolatur.
 Laus enim Dei à corde & ore Christiani recedere non debet,
 non vi laudat in prosperis, & maledicat in aduersis: sed quemadmo-
 dum Psalmus ille scribit: Semper laus eius in ore meo. Gaudes, a-
 gnosce patrem blandientem: tribularis, agnosce patrem emendan-
 tem: siue blandiatur, siue emendet, eum erudit, cui parat haeredita-
 tem. *August. super Psal. 54.*
 Non est, quo fugias à Deo irato, nisi ad Deum placatum. *August.*
super Psal. 74.
 Deus totus oculus est, quia omnia videt: totus manus est, quia
 omnia operatur: totus pes est, quia vbiq; est. *Augustinus super*
Psal. 120.
 Totus in caelo est, totus in terra, non alternis temporibus, sed
 vtrius

PO
 POLYANTHIA

SENTENTIAE PATRVM.

poterit legere, qui ante me scripserunt de Trinitate,
 veterumque librorum veterum & nouorum catholi-
 corum Patres & Filii & Spiritus sanctus, vnus eiusdemque sub-
 stantiae, & aequalitatis diuinam insinuauit vnitatem: ideoq;

utrumque simul, quod nulla corporalis natura potest. idem lib. 2. de civitate Dei, cap. 29.

Solus Dei est in duobus locis & per totum mundum in eodem momento inuenitur. Athanasius, q. 26. ad Antioch.

In animo tuo considera iustitiam Solem, vniuersis quidem ex quo substantia, ut qui Deus sit, praesentio esse. Iulianus, Mart. in expof. f. dei.

Vna persona Deus & homo est, & utrumque; est vnus Christus Iesus, vbi que per id quod Deus est, in caelo autem per id quod homo. Augustinus, epist. 57. ad Daradanum.

Fit omnium quod Deus statuit. Ambr. de vocat. Gent. libro 1. cap. 3.

Non est in Deo accidens motus, aut noua voluntas, aut temporale consilium, nec cogitatio eius cum rerum mutabilium inaequalitate variatur. idem lib. 2. c. 10.

Vnde consilium Domini manet in aeternum, nisi de nobis, quos ante praesciuit & praedestinavit? Augustinus in Psal. 32.

Quid ibo a spiritu tuo? nemo fugit ab illo, nisi ad illum: ab eius seueritate ad eius bonitatem. Quis enim locus te excipiet fugientem? nisi eius praesentiam ibi inuenias: si ascendens in caelum, ibi est: si descendens in infernum, adest. Augustinus, lib. de penitent.

Deum impossibile est honorem suum perdere: aut enim peccator soluit sponte, quod debet, aut Deus ab inuito accipit. Sicut autem homo peccando rapit, quod Dei est: ita Deus puniendo auferit, quod hominis est. Anselmus lib. Cur Deus homo, c. 35.

Quid misericordius intelligi valet, quam quod peccatori aeternis tormentis damnato, & non habenti, vnde se redimat, Deus Patet dicit: Accipe vniuentium meum, & da pro te. Et ipse Filius: Tolle me, & redimete. Quasi enim hoc dicunt, cum ad Christianam fidem nos trahunt. idem lib. 2. c. 9.

Ineffabile est diuinum nomen & incomprehensibile. Nam essentia Dei quid & qualls in se esse comprehendit a creato intellectu & humano sermone efferi non potest. Ideo Spiritus S. demisit se ad nostrum captum, & attribuit quibusdam essentiam suam descripsit. Damascenus, lib. 1. de fide Orth. c. 1.

Nemo est tam rudis, tam feris moribus, quin oculos suos in caelum tollens, tametsi nesciat, cuius Dei providentia regatur hoc omne, quod cernitur: aliquam tamen esse intelligat ex ipsa rerum magnitudine, motu, dispositione, constantia, utilitate, pulchritudine, temperatione: nec posse fieri, quin id, quod mirabili ratione constat, consilio maiore aliquo sit initiatum. Lactantius, Firmian. diuin. inst. lib. 3. c. 2.

Nemo est quidem, qui sapiat, rationemque secum putet, qui non vnum Deum esse intelligat, qui & condiderit omnia, & eadem, qua condidit, virtute moderetur. Quid enim multis opus est ad mundi regimena sustinendum? nisi forte arbitremur, si plures sint, minus habere singulos neruorum atque virium. ibid. cap. 3.

Deus autem, qui est aeterna mens, ex omni vniuersae parte perfectae consummataque virtutis est. Quod si verum est, vnus sit necesse est. idem.

Quis dubitet potentissimum esse regem, qui totius orbis habet imperium: neque immerito, cum illius sint, quae vbiq; sunt omnia, cum ad eum solui omnes vniuersae copiae congregantur. idem.

Qui autem putat, hanc tantam magnitudinem non posse ab vno regi, saluari. Nec enim quanta vis potestasque sit diuinae maiestatis, intelligit, si existimat singularem Deum, qui facere mundum potuit, eundem regere non posse, quem fecit.

At si concipiat animo, quanta sit diuini huius operis immensitas, cum antea nihil esset: tamen virtute atque consilio Dei ex nihilo esse constat, quod ad extrema mendicandi necessitatem deductus, vniuersum precibus exposcit, Deum solum obsecratur, & per eius diuinum atque vnicum nomen hominum misericordiam quaerit. Nunquam igitur Dei meminerunt, nisi dum in malis sunt. Postquam metus deseruit, & pericula recesserunt, tum vero alacres ad deorum templa concurrunt, his labant, his sacrificant, hos coronant. Deo autem, quem in ipsa necessitate imploauerant, ne verbo quidem gratias agunt. idem.

Non placebat Persis, quod aurea vasa templis inferantur, superuacuum putanti esse inter religiones, quod non sanctitatis, sed avaritiae sit instrumentum. Illud enim fatuus est Deo, quem recte colas, inferre pro munere:

Compositum in suis sacris, animi, sanctosq; recessus
Mentis & incoctum generoso peccus honesto.

Lactantius, Firmian. diuin. inst. lib. 2. c. 4.

Quanto igitur rectius est, omissis insensibilibus ac vanis, oculos eo tendere, vbi sedes, vbi habitatio est Dei veri, qui terram stabili firmitate suspendit, qui caelum distinxit astris fulgentibus, qui Solem rebus humanis clarissimum ac singulare lumen in argumentum suae ac vniuersae maiestatis accendit, terris autem maria circumfudit flumina sempiterno lapsu fluere praecipit:

Iussit & extendi campos, subsidere Colles,
Et vnde reges sylvae, lapidosos surgere montes?

Satis est homini ad plenam perfectamque prouidentiam esse intelligat, cuius intelligentiae vis & summa horum & honorificet communem parentem generis humani, & mirabilem fabricatorem.

Inest ergo syderibus ratio, ad peragendum mundum Dei est illa ratio, qui & fecit & regit omnia. idem lib. 2. c. 10. Nemo quaerit, ex quibus ista materiam tam magnae opera Deus fecerit: omnia enim fecit ex nihilo. Neque Poete, qui dicunt chaos in principio fuisse, ad effundendum atque elimentorum, postea vero diuersum separauerim, singulisque rebus ex confuso aereuo separtaque descripsit, intruxisse mundum pariter, & carere.

Credibilis est, materiam potius a Deo factam, quae potest, quam mundum a Deo non esse factum: quae ratione, consilio, nihil fieri potest.

Denique, cum aperiret homini veritatem Deus, voluit, quae interfuit hominem scire, ad vitam conferret, vero ad curiosam & prophanam cupiditatem periret, ut arcanum essent. Quid ergo quaeris, quae nec potest beatior fias? Perse fca est in homine sapientia, si ad numerum, & ab ipso facta esse vniuersa cognoscit. Lactantius, cap. 5.

Gentes, licet lapides & ligna venerentur, tamen quid maius esse quam ipsi sunt, & in errore suo iudicant sapientiam, h. e. nulla gens est, quae naturaliter non Deum. Denique gentes idola colunt: sed si forte cogitauerint, si forte iurauerint, aliquod inter illos venerit, quod illi vident, ligna vident: sed, Deus videt, & Deus adhaerens, Psal. 95.

Penitentiam Dei in scripturis sic debemus accipere, ut non somnium & iram: non quod Deum penitentem, aut penitentiam, qui loquitur per Prophetam, Ego Deus, & non ego, cui nos dicimus, tu autem idem ipse es, & anni tua non sunt, quod nobis ad meliora conuersis & ipsum peccatorum tatem, nec peccatori poenas, quas comminatus es, irrita ad salutem. Hieronimus, contra Iovinianum, cap. 5.

Penitentiam Dei in scripturis sic debemus accipere, ut non somnium & iram: non quod Deum penitentem, aut penitentiam, qui loquitur per Prophetam, Ego Deus, & non ego, cui nos dicimus, tu autem idem ipse es, & anni tua non sunt, quod nobis ad meliora conuersis & ipsum peccatorum tatem, nec peccatori poenas, quas comminatus es, irrita ad salutem. Hieronimus, contra Iovinianum, cap. 5.

Per humane sermocinationis exempla, affectum non quod ille quempiam derideat, sed quod non deridatur. idem in Psal. 2.

Omnipotencia Dei in vtraque parte praevalere, quod tribus tribuit misericordiam, & permanentibus in supplicia quae merentur. idem in Psal. 136.

Ista est sola hominis gloria, ut sciat & intelligat Dominus, qui facit misericordiam & iustitiam super omnia Dei providentia & iustitia gubernentur, & reguntur non habere rationem, iustitia plena sint atque reguntur. idem in Psal. 136.

Quomodo tuam possunt comprehendere cogitatione sint omnia, nihilque sit Spiritus tuus? Ex quo intelligitur, se qui totus vbi que sit. idem in Psal. 136.

Ante mundi tempora, aeternitatem quandam credendum est: quibus semper cum Filio Spiritu S. ut ita dicam, vnum tempus Dei est omnis aeternitas, & aeternitas temporum sunt, cum in finitus sit ipse qui aeternitas tempus excedit. Hieronimus, contra Iovinianum, cap. 16.

Neque enim possumus scire iudicia, & ex hoc illius sententiae praedudicare. Hieronimus, contra Iovinianum, cap. 16.

Deus corporis creator & animae est. Noli despicere, guli, id est, qui te plasmavit & fecit, ut voluit, ipse est Dei sapientia, qui in vtero virginis Mariae adificauit. Hieronimus, contra Iovinianum, & hab. dist. 56. Noli despicere corporis erat.

Deus semper largitur, semper donator est: non nisi semel dedit, nisi semper det. Peto ut accipiam, & contempsum peto, auarus sum ad accipienda Dei beneficia. Nondum dando ipsa, nec ego latior in accipiendo: quanto praecipio plus scitio. Hieronimus, contra Pelagianum.

Prauam animam multis modis Deus vult reuocare, si fide hanc visitat praecipio, aliquando autem hanc miraculo, ut & vera, quae nesciebat, audiat, & adhaerens contemmens, aut dolore compuncta sedet, aut peccatum malum quod fecit, erubescat. Hieronimus, contra Pelagianum, in Math. 23.

Adest Deo, qui exit de seculo: adest Deo, qui illi eum inuenit, qui in ipso sperat: adest ille, iuxta Deum, si non fuerit. Ambr. in Isaia.

Deus interuallo locorum non relinquitur, sed quatenus

Inderet imperitiam tam multa in secula patrabat.
 Imperfectum enim non est mihi numerum mensuram
 Scilicet ille sua splendor em cernere forma
 Gaudebant, munusque suum triplicem pariter
 Luce nitens, soli ut motum est ipsi, pueri.
 Hoc quoque prater a quo se exerceret, habebat
 Sancta Trinitas mundi: formas namque ipsa futuri,
 iam sibi presentis, illustrabat mente beata.
 Cuncta etenim que iam prateriere, vel adsunt,
 Quaeque etiam exiibunt, Triada sunt prompta patentis.
 Iacob. Billius Antholog. Sac.
 Qui laudat Dominum de rerum condicione,
 Et rerum in specie predicat artificem:
 Laudet et aeternam mortem flammisque, minantes.
 Et iusti Regis iudicium metuat.
 Spes de promissis nihil ambigat, omne dabit Rex,
 Quod parat, et meritis gratia maior erit.
 Sed propeant fontes peccati absumpere nodos
 Ante diem moris, dum locus est veniens.
 Idem.
 In Deitate gradus, mensura, et tempora non sunt,
 Et quod idem est, maius non habet atque minus.
 Corpore longe moles formae, recedant,
 Virtus summa caret subitus et sparsus.
 Quod pater hoc simul est verbum Patris, hoc verusque
 Spiritus, hic Deus est unus, et una fides.
 Per quam verorum spes non incerta bonorum
 Sublimem ignoto, scandit amore suam,
 Et pregressa a superior dulcedine voris
 Doctrinis pacis gaudet Apostolicis.
 Ibidem.
 Nulla quidem mens est mortali in corpore vivens.
 Quae plena videat cognitione Deum:
 Sed miris operum signis ostenditur auctor,
 Rectoremque, summi condit a quoque cantum.
 Unde licet sancti vires animique, vigorem
 Vincat et excedat gloria lausque, Dei:
 Nos tamen officio cordis gaudeamus et oris,
 Et tanto oblectat succubus esse bono.
 Hinc fides virtus, hinc flamma oritur amoris:
 Quod latet exercet, quod sperat reparat.
 Idem.
 In solutum si quid labentia tempora promunt,
 Hoc mirum mundus dicit habere, novum.
 Sed rerum aut horum nullus non cognitus ordo est,
 Cernenti quicquid secula cuncta ferunt.
 Quae non incerto volunt magna agmina motu,
 Sed sub iudicio stant, fluuntque, Dei.
 Ut nihil exiilat nature in partibus illis,
 Quod non ille suorum impetere arbitrio.
 Ibidem.
 Dei gratiam, nisi pulvis vitis, excipi non posse
 Gratia Dei parca non est sed prodiga sese,
 Si vacua inueniat pectora, fundit eis.
 Cor vitis parca sit accis pectus in auge:
 Protinus atherens prolucet ora liquor.
 Ipse cadens offer vacuus eleuans, repente
 Influet, et subit concubabit opes.
 Nam vacuus vasis ut capere ipse carere,
 Non, tibi qui stillat, iam liquor stillas erit.
 Ibidem.
 Contemptum Dei in causa esse, cur carni ani-
 mus inimice impetet.
 Quid mirum est, menti quod sit caro feruere bellis,
 Nec insis dominus pareat illa sua.
 Mens meritas pandit penam in carne rebelli:
 Obsequium domini cum neget ipsa sua.
 Ut mentis caro insis tua non pigra facessat,
 Fac tua mens feruet sedula iussa Dei.
 Ordinis hoc etenim ratio exigit, cur caro mentis
 Imperio subist, mente sequente Deum.
 Ibidem.
 Cum constans anima aduersis non frangitur illis,
 Et fides virtus intemerata manet.
 Non inesse sibi Dominum patientia fortis,
 Inq, eius donum, quod stererit, referat.
 Nam quod non cecidit, proprijs si viribus aptat,
 Hoc ipso, quo se stare putat, cecidit.
 Ibidem.
 Quae Deus omnipotens promittit, perficit ipse,
 Nec proprium externis viribus implet opus.
 Hinc secur a fides sperat, quod crescit amatq,
 Auctorem, qui quod spondet, et efficit.
 Nam si quae Dominum promittit, non operatur,
 Sed solum humanum praecidet arbitrium:
 Non hoc dona eius, sed sunt praedita Vocandas

Ceu quisquam ex proprio sit bonus et sperat
 Quod quia non recipit pietas, seroq, reperget.
 Gratias nos reparat, gratia iussit, opes.
 Quae sic in cunctis implet sua dona Vocatis,
 Vt quorum dux est frat et ipsa vocat.
 Ibidem.
 Deum supra res omnes amandum esse
 Famina si plethram capiens a coniuge gemens.
 Praegemma nimis spernat amore virtum.
 Ecquis erit, qui non hanc excreta, et vomit
 Dignam odio, dignam supplicio, pueri.
 Heu nos ipse notat mutato nomine sermo,
 Plenaq, perfidia pectora nostras ferit:
 Innumeris qui cum donis cumulemur in bonis,
 Praeferrimus donis muner a sumpta Deo.
 Filiali timore Deo feruendum esse
 Clamores lapsus horrens hominum, cernens
 Cogitur in celestem se dare sepe fugam.
 At licet inuocato non dantem inquit oculi:
 Vt venter ipse tamen, sic abis inde lapsus.
 Hinc simul plene est, metuentis qui tarrata
 Crimina, non recti ductus, amor, fugit.
 Iunctum etenim querulo cum murmure, cernens
 Obsequium magno displicet ossi, Deo.
 Fieri non posse, vt quicum simul et Deo
 diabolo seruiat.
 Qui simul et Belie cupit inferre, Deoq,
 Et sequitur quae mens, quae caro nulli amant.
 Illo operam laudat, nec enim Deus illa moratur
 Obsequia, ad geminos quae referuntur bonis.
 Qui duplices dominos amplecti nititur vna.
 Ille videre duo nititur ora simul.
 Ille vna è manibus blande mulcet, fouetq,
 Atque vna rursus verberat ora manas.
 Ibidem.
 Scire Deum cupiens, gaudere et uere querit
 Si verum et summum non amat Deum.
 Cui tribuit quicquid recte sapit optat, agitq,
 Et sine quo carnis gloria pulvis erit.
 Non ergo in quoquam sua munera deserit auctori
 Ergo, suum Dominus se manifestat opus:
 Inq, illa habitat diues penerit alibus hostes,
 Quae gaudent hoc se compta, quod ille dedit.
 Ibidem.
 Deum nobis id esse, quod rebus omnibus
 charius habemus.
 Lurconi venter Deus est, ac nummus auaro.
 Et cui sunt Penes gaudia prima, Penas.
 Hinc honor et vero Deus est pro numine sua.
 Quae iam eximulat non fatendo famem.
 Cui nimio Christus studij vultus amare.
 An non is fluctum numinis insit habet
 Denique quo Christo quisquam plus querit amari
 Nonne sibi summam numerem id esse parat
 Ibidem.
 Esse Deo verum et propriam est, cui quisque alio
 Etenim regni in lumine semper erit,
 Nam qui insit nam spernunt, non esse laboranti
 Inq, nihil tendunt, et nihil esse querunt.
 Non ergo illorum poterit pari multa Sidera
 Quorum sanctorum nullus erit numerus.
 Sed vere magni et multos sine fine manebunt,
 In Christo quorum gloria perpes erit.
 Ibidem.
 Irato Deo nulla ex parte auxilium expediant
 Aspera cum sortem cruciarent videra labant.
 E consanguineis aut talis illis opem
 At ubi diuino redierunt lata fauore,
 Tum chorus hoc lato muner a lato vultu
 Haud mirum quacumque oculus Deo aspiciat
 Haec fauor ex omni parte repente venit.
 At contra irato vultu quem conspiciat illi
 Non homo, non hinc ves iam laeet vlla virtus.
 Homer. in. Iliad.
 Χρημὸν ἐστὶν ἰσχυρὸν καὶ δὴ τὸν ἐξουσιῶν
 Καὶ ἰαλῶν τε ἔργων καὶ ἀποκαταστάσεων
 Ὅστις δὲ οὐκ ἐπιπέσει καὶ τὸν ἀποκαταστήσει
 Ὁποῖον κινεῖται καὶ τὸν ἀποκαταστήσει
 Et quamuis valde animo irato non sit cuius muner
 Qui diis paruerit, dy certe exaudiant ipsum.
 Idem in γ. Iliad.
 Παρὰ τὸν θεὸν οὐκ ἔστιν οὐδὲν
 Δὴν αὐτὸν ἀδύνατον ἔσθαι.
 Idem in δ. Iliad.
 Καλεπὸν δὲ θεὸν ἐπιπέσει.
 Μόλεστα αὐτὸν θεὸν ἐστὶν ἰρα.

Idem in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Homer. in 7. Iliad.

Ὀψέριον ἰδὲ δὲ πικρὸν αἶμα δῖον,
Πῶς ἀπαισὶς εἰς ἡγῆ ἀδάσσοι καλοῖται,
ὅταν αἶμα εὐνοῖα εἴη, non bibunt calidum vinum,
Idem in 7. Iliad.

Ouid. 1. Met.

Ante mare & terras, & quod regit omnia caelum,
Fusus erat toto naturae vultus in orbe,
Quem dixere Chaos, rudis indigestaque moles.
Nec quidquam, nisi pondus iners, siccumque, eodem
Non bene cunctarum discordia semina rerum, &c.
Hanc Deus & melior licet natura diremit.
Nam veloterras, & terris abscedit undas,
Et liquidum sasso secessit ab aere caelum.
Qua postquam enoluit, cecog, exemit aeterno,
Dissociata locis concordis pace ligavit.

Hor. 1. Carm.

Qui res hominum, ac Deorum,
Qui mare, & terras, & varijq; mundum Temperat horis,
Virg. Ec. 8.
Nec curare Deum credis mortalia quaequam?

Hor. 3. Carm. 4.

Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum & urbes regnaq; tristis,
Diuosq; mortalesq; turbas
Imperio regit Suis aequo.

Sen. Hip.

O magna parens natura Deum.
Tuiq; igniferi rector Olympi,
Qui hinc se cito sidera mundo,
Cursusq; vagos ripa astrorum,
Celeriq; polos cardine versas,
Cur tibi tanta est curae perennes
Agitare vias atque hinc alii?
Vt nunc vana frigora bruma,
Nudent silvas
Nunc ar bustis redeant Sombra:
Nunc estinus colla Leonis
Cererem magno seruore coquant.
Vires suas temperet annus.

Boet. 4. 6.

Sedit interea conditor altus.
Rerumq; regens stetit habentis.
Rex & dominus, sors & origo
Lex & sapientis arbitri aequi:
Et quae motu concitat ire,
Sistit retrahens, ac vaga firmat.
Nam nisi rectos renouans intus,
Flexos iterum cogat in orbes,
Qua nunc stabilis continet ordo:
Dissepia suo fonte futiscant.

Silius 6.

Iustitia, rectiq; dator, qui cuncta gubernas,
Stat. 5. T. 6.
Caecilia haec, Superum dimissa, suprema
Mente fluunt.

Manlius 1.

Ac mihi tam praesens ratio non vlla videtur,
Qua pateat mundum diuino numine verti,
Atq; ipsum esse Deum: nec forte coisse magistra,
Vt voluit creari, qui primus maenia mundi
Seminibus struxit minimis, inque illa resoluat
Aequi & maria, & terras, & sidera caeli:
At heraq; immensos fabricantem sibus orbes,
Soluentemq; alios, constare & cuncta reuerit
In sua principia, & rerum mutare figuras.
Quis credat tantae operum sine numine moles
Ex minimis, caecog, creatum se dicit mundum?
Si fors ista dedit nobis, fors ipsa gubernet.
At cur dispositis Sibus consergere signa,
Et velut imperio praecipitos reddere cursus
Cernimus, ac viles prope rantibus Silla relinquit?
Cur eadem astinus exornant sidera noctes
Semper, & hibernas eadem, certamq; figuram,
Quisq; dies reddat mundo, certamq; relinquit?

Senec. Thyest.

Res Deus nostras celeri citat as
Turbine versat.

Boet. 3. 6.

O qui perpetua mundum ratione gubernas
Terrarum caelq; fator, qui tempus ab euo
Ire iubes, stabiliq; manens das cuncta moueri.
Quem non externe pepulerunt fingere cause
Materie fluitantis opus, verum insita summi
Forma boni, liuore caronis.

Manlius. 1.

Deus est, qui non mutatur in euo.
Nunquam transuersas Solem decurrere ad Arctos,
Nec mutare vias, & in ortum vertere cursus.

Auroramq; nouis nascentem ostendere terris
Nec lunam certos excedere luminis orbis:
Sed seruare modum, quo crescat, quo recedat:
Nec cadere in terram prudentia sidera caelo.

Horat. i. Carm. 24.

Valet una summis
Mutare & insignem attenuat Deus,
Obscura promittit.

Sen. Her. fur.

Dominare tumidos spiritus altos gere.
Sequitur superbo victor a sergo Deus.

Lucanus 3.

Quis enim laeso impune putaret
Esse Deos? seruat multos Fortuna vocentes,
Et tantum miseris irasci Numina possunt.

Quid. i. Art.

Nec securi quieti illos, similiq; sepori
Detinet innocui viuere Numen adeo.
Reddite depositum, pietas sua sedes a seruet,
Frans ablit, rucius cedis habere manus.

Persius 3.

Magne Pater Diuum casus punire tyrannos
Haud alia ratione Selis, cum dira libido
Mouerit ingenium seruare iuncta Senens,
Virtutem videant, intabescantq; relicta
Anne magis Siculi genuerunt ex a iuuenis?
Et magis auratis pendens laque aribus ensis
Purpureus subter ceruicis torruit.

Virg. i. Aen.

Si genus humanum & mortalia tenueris arma:
At sperare Deos memores sancti, atq; nefandi;
Ex Graecis Comicis.

Πάντα γὰρ θεοί, πάντα τε βλάπτει Οὐδὸς.
Ἐστὶν θεὸς ὅστις, σπεύδων ἰδέσθαι, ὁμῶς,
Ὀὐδὸς Οὐδὸς δ' ὀφθαλμοῖς ἐστὶν τὸ πρῶτον ὄψων.
Acutus ad cernenda cuncta oculus Dei.
Αὐτὸν τὸ Οὐδὸν τὸν ἰσχυρὸν πρὸς τὸν δῖον,
Adducit ad supplicia nomen improbus.
Οὐδὸς δὲ πᾶσι νόμος ὁ πρῶτος ὁ θεός.
Haud ullus inquam transiit plagam Dei
Οὐδὸς οὐκ ἐστὶν ἄνευ νόμου ἰσχυρὸς.
Est facile quidam seruo opem quando Deus.
Σὺν τῷ Θεῷ πᾶσι καὶ ἐν ἰσχυρῷ πᾶσι, vel
Οὐδὸς θεοῖς καὶ ἰσχυρῷ πᾶσι.
Deo fauente, vimen est ratis loco.
Τὸ γὰρ πᾶσι νόμος Οὐδὸς οὐδὲν ἄνευ.
Deus labores adiuvat mortaliū.
Πᾶσι νόμος ὁ πρῶτος ὁ θεός, οὐδὲν ἄνευ.
Labore diui quilibet vendunt boia.
Ἐργὸς δὲ νόμος ἡ ἀρχὴ Οὐδὸς.
Vt a aqua nunquam respiciat aures Dei.
Διὸς νόμος ὁ πρῶτος ὁ θεός, οὐδὲν ἄνευ.
In profusa equum forte meminisse est Dei.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Omnes homines notionem Deorum habent, omnesq; summum
focum diuino cuidam numini assignant tum Graeci, tum barbari,
qui quidem esse putent, vt scilicet apte immortalis attribuerent im-
mortale. lib. 1. de celo. c. 3. T. 22.

Deus & natura nihil frustra, nec sine causa faciunt. lib. 1. de celo. c. 3. T. 22.

Si Deus hoc modo bene affectus est semper, quo nos interdum
sumus: profecto admirationem excitat, eoque maiorem, si magis eo
animo est constitutus. Atque ita est. Vita quoque ei suppetit. lib. 1. de
celo. c. 3. T. 22.

Deus actio est, illis porro actio, quae per se est, & optima, & aeter-
na: atque Deum animal esse, & praestantissimum dici-
mus: vita igitur & aequum continuum atque perpetuum Deo suppetit.
Et enim hoc Deus lib. 1. de celo. c. 3. T. 22.

Dei actio est immortalitas: quae in vita posita est sempiterna. lib. 1. de
celo. c. 3. T. 22.

Diuinum prauitatis & mali cuiusquam particeps non est. lib. 1. de
celo. c. 9. T. 100.

Deus perpetuam rerum originem fabricatus, vniuersum omni-
bus suis numeris expleuit. lib. 1. de celo. c. 10. T. 109.

Rerum natura male administrari non vult: & multo magis domi-
natus ac participatus non est viliis, vnus ergo sit princeps. lib. 1. de
celo. c. 10. T. 109.

Deus cum beatus sit ac felix, non propter aliquod aduentitium
adiumentum, sed per se ipse, & quod natura sit bonus. lib. 7. de Re-
pub. c. 1.

Quod in nauis gubernator, quod in curru agitator, quod in cho-
ro praecentor, quod denique lex in ciuitate, & dux in exercitu, hoc
Deus est in mundo. lib. 1. de Mundo. c. 6.

Deus quidem si vim spectes, valentissimus si deo-
simus: si vitam, immortalis: denique si virtutem, perfectus
ibid.

Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico Lucilius
spiritus debet, bonorum malorumque nostrorum
custos: Hic prout a nobis tractatur, ita & nos tractatur
vir sine Deo nemo est. An potest aliquis supra fortunam
adiutus, exurgere? Ille dat consilia magnifica, & certum
bono viro. Seneca ad Lucilium.

Quis dubitare potest, mi Lucili, quin decorum immo-
nitas sit, quod viuimus?

Summa illa, & pulcherrima omnium natura quae
mit, nec periculosos quidem fecit. Primus est Deorum
credere: deinde reddere illis maiestatem suam, nec
sine qua nulla maiestas est, scire illos esse, qui praestant
vniuersa, vti sua, temperant, qui humani generis
Idem epist. 92.

Dii quoque multa ingratis tribuunt.
Deus quidem munera vniuerso humano generi
excludit nemo.

Instita sunt omnium artium nobis semina, magister
Deus producit ingenia.

Quid enim est aliud natura, quam Deus, & diuina
do, partibusq; eius inserta? Ergo nihil agis ingratis
qui te negas Deo debere, sed natura, quia nihil natura
nec Deus sine natura, sed idem est vterque, nec diuina
de beneficiis.

Genitorem vniuersitatis tam difficile est inuenire,
tum impossibile digne profari. Idem in Timaeo.

Bonus quidem Deus, & quidem Deus causa bonorum
autem omnium non causa. Idem lib. de Legib.

Mundus a Deo factus est. Plato in Timaeo.

Deus author maximus est. Idem.

Charitas Dei fuit causa factionis mundi & originis
rum. Idem.

Deus est summum bonum, supra omnem substantiam
que naturam, quod cuncta expetunt, cum ipse sit perfectus
nis, nullius societatis indigus. Idem.

Imperfectus quidem, & immundus in infernum
ctus, & purgatus hinc transiens cum Deo habitabit. Plato
de Rep.

Sic Plato, cum de Deo loqui esset animatus, dicitur
est ausus: hoc solum de Deo sciens, quod fieri, quod
ne non possit. Solem vero ei simillimum de vniuerso
rit, & per eius similitudinem viam sermone suo
comprehensibilia patefacit. Nam Deus, qui prima causa
tur, vnus omnium quaeque sunt, & quae videtur esse
figo est. Hic superabundant fecunditate materiam
tem creauit. Haec mens quae vocatur, quae partem
nam similitudinem seruat authoris. Macrobius super
lib. 1.

Plato in libris legum, quid sit omnino Deus
non censet. Omnibus fere in rebus, maxime in puris
fit, citius, quam quid sit, dixerim. Roges me quid
author vti, Simon de, de quo cum quaestione
Hiero, deliberandi causa sibi vnum diem postulat
eo postulae quaerere, biduum petit, cum scriptum
rum dierum, admiransq; Hiero quaerere curata
to/inqui) diutius confidero, tanto res mihi videtur
lib. 1. de natura Deorum.

Quid enim potest esse tam apertum, tamque perspicuum
caelum suspeximus, caelestiaq; contemplati sumus,
quod numen praestantissime mentis, quo haec regantur
lib. 1. de natura Deorum.

Vndiq; omni ratione concluditur, mente constituta
omnia in hoc mundo ad salutem omnium conferuenda
mirabiliter administrari. Idem.

Esse igitur Deos perspicuum est: vt id qui negat
mentis existimem. Idem.

Dico igitur, prouidentia Deorum mundum, & omnes
partes & initio constitutas esse, & omni tempore
lib. 1.

Nihil est autem praestantius Deo, ab eo igitur
mundam regi. Nulli igitur est naturae obediens, nisi
Deus: omnem ergo regit ipse naturam. Etiam
mus, intelligentes esse Deos, concedimus etiam
rerum quidem maximarum. Ergo, vtrum igitur
maximae sunt, quoque haec modo tractanda, ac
non habent, qua tantas res sustineant & gerant. At
tio rerum aliena natura Deorum est, & sustinetur
pter imbecillitatem difficultas minime eadem in
Deorum: ex quo efficitur id, quod volumus. Deorum
modo sunt, vt profecto sunt: animantes esse, nec
tes, sed rationis compotes, inter seque quali

ne iustissimum. Nec ei, inquit, similis inueniri potest quicquam, qui inter nos iustissimus fuerit. In Theatro.

Ensebitus Philosophus dicebat non querendum an dii sint: sed potius esse credendum. Nam quaestione, inquit, proposita etiam ille qui impissimum opinionem defendit, nempe deos non esse, superare conatur. Stob. ser. 73.

Callistratus Pythagoricus, Mundus (inquit) Graece uirgus appellatur, ut qui per communem omnium diacosines, id est, decoram administrationem, ad unum optimum dirigatur. Est vere illud unum optimum, Deus ipse, qui secundum cogitationem existit, uiuens caeleste, incorruptibile, principium & causa dispensationis omnium rerum. Stob. ser. 83.

Alexander in Iouis Ammonis templo cum a vate dicitur esset Iouis filius, nihil, inquit, mirum, nam Iupiter omnium quidem naturam pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. Modestissime interpretatus est oraculum: nam vates per adulationem dixit illum filium Iouis: quasi sic e Ioue prognatus esset, quemadmodum Hercules creditus est esse Iouis filius. Alexander falsus est: Iouem Naturam autorem, ac parentem esse omnium: sed eos demum peculiariter pro suis filius agnoscere, qui virtute ac praeclearis gestis proxime ad diuinam naturam accederent. Ea est, omnibus benefacere. Plut. in apoph.

Enagrus quum longa orationis serie audiisset de Deo, atque trinitate disputantes, Diuitiam nequaquam definiendam esse respondit. Omnes enim alias propositiones habere genus quod praedictur, aut speciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidentium, quae dicta sunt, posse comprehendi. Ideoque quod ineffabile est, silentii tantum oratione esse adorandum. Soc. lib. 6. Tripart. hist. 2. 21.

Attalus martyr, a tyranno per contemptum interrogatus, Quod nomen Deus haberet? Qui plures sunt, respondit, nominibus discernuntur. Qui autem vnus est, non indiget nomine. Euseb. lib. 6. Eccl. hist. c. 3.

Thales dicebat, Homines existimare oportere deos omnia cernere, deorumque omnia esse plena, & tunc fore omnes castiores. Cic. lib. 2. de Legib.

Idem percunctatus, An facta hominum deos falleret? Ne cogitata, inquit, ut non solum manus, sed etiam mentes puras habere vellemus, cum secretis cogitationibus nostris caeleste numen adesse credimus. Liber. in eius Vita. Pal. Max. 1. 7. c. 2.

Zeno, cum ex Zenone Stoico quidam quereret, An Deum latere possit iniuriam faciens? Imo, inquit, ne cogitans quidem. Maximus serm. 15.

Diogenes videns mulierem ad aras deorum iam incuruato corpore procumbentem, ut obscena quaedam apparerent. Non vereris, inquit, mulier, ne stante post te Iugum Deo (cuncta enim plena deorum sunt) inhoneste te habeas. Liber. lib. 6.

Athenodorus dicere prudenter solebat: ita non cum hominibus homines viuere debere ac si Deus retributor bonorum, malorumque vitor, omni loco ac tempore actiones nostras intueretur, conspicereturque humanis nostris oculis. Fulgencius libro 7. cap. 2.

Idem, tunc scito, inquit, esse te omnibus cupiditatibus solutum, cum eo peruenieris, nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. Nunc enim quanta dementia est hominum? Turpissima vota diis insulurrant. Si quis admouerit conticent, & quod scire hominem noluit, Deo narrat. Vide ergo ne hoc praecipue salubriter possit: sic viuere cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loqueri cum Deo, tanquam homines audiant. Sen. Epist. 10.

Lamblichus, Sicut (inquit) oriente sole, tenebrae eius praesentiam sustinere non possunt, sed subito subterfugiunt, nihil solem impediens, sic vndique resurgente potestate diuina, quae replet benignia bonis, perturbatio omnis nullum habet locum, sed repente disperditur. lib. de mysterijs.

Demonax, quum admoneretur ab amico quodam, ut secum in Aesculapii templum iret, Dominumque pro salute filii oraret: Adeone, inquit, suadendum existimas Deum, ut nos, nisi in templo, non sit audiretur? Recte at lib. 8. apoph.

Aut alexas, quum in Samothracia initiaretur, rogatus a sacerdote, quid egregium patisset in vita? Si quid, inquit, mihi tale peractum est, sciunt ipsi dii. Existimans, ineptum commemoratione suorum gestorum se diis commendare: qui siue praedicaret, siue silleret, nihilominus nouerant. Nam apud sacerdotem poterat etiam falsa narrare. Plutarch. in Lacon. Idem de Lysandro est scriptum.

Anonymus, quidam sacris initiatus, Laconem rogauit, quid sibi conferret maxime impie factum per omnem vitam? At ille: Hoc, inquit, dii sciunt. Quum initiator magis vgeret, diceretque, Omnino prosperas necesse est. Lacon vicissim rogauit: Vtrum, inquit, oportet me tibi dicere, an Deo? Quum ille respondisset, Deo: Tu ergo, inquit, hinc secede, ut illi dicam. Plutarchus in Lacon.

Crates, cum deformi esset corpore, in certaminibus tamen corpus suum denudare pro more pugnantium, non erubuit. Ve-

ne iustissimum. Nec ei, inquit, similis inueniri potest quicquam, qui inter nos iustissimus fuerit. In Theatro.

Ensebitus Philosophus dicebat non querendum an dii sint: sed potius esse credendum. Nam quaestione, inquit, proposita etiam ille qui impissimum opinionem defendit, nempe deos non esse, superare conatur. Stob. ser. 73.

Callistratus Pythagoricus, Mundus (inquit) Graece uirgus appellatur, ut qui per communem omnium diacosines, id est, decoram administrationem, ad unum optimum dirigatur. Est vere illud unum optimum, Deus ipse, qui secundum cogitationem existit, uiuens caeleste, incorruptibile, principium & causa dispensationis omnium rerum. Stob. ser. 83.

Alexander in Iouis Ammonis templo cum a vate dicitur esset Iouis filius, nihil, inquit, mirum, nam Iupiter omnium quidem naturam pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. Modestissime interpretatus est oraculum: nam vates per adulationem dixit illum filium Iouis: quasi sic e Ioue prognatus esset, quemadmodum Hercules creditus est esse Iouis filius. Alexander falsus est: Iouem Naturam autorem, ac parentem esse omnium: sed eos demum peculiariter pro suis filius agnoscere, qui virtute ac praeclearis gestis proxime ad diuinam naturam accederent. Ea est, omnibus benefacere. Plut. in apoph.

Enagrus quum longa orationis serie audiisset de Deo, atque trinitate disputantes, Diuitiam nequaquam definiendam esse respondit. Omnes enim alias propositiones habere genus quod praedictur, aut speciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidentium, quae dicta sunt, posse comprehendi. Ideoque quod ineffabile est, silentii tantum oratione esse adorandum. Soc. lib. 6. Tripart. hist. 2. 21.

Attalus martyr, a tyranno per contemptum interrogatus, Quod nomen Deus haberet? Qui plures sunt, respondit, nominibus discernuntur. Qui autem vnus est, non indiget nomine. Euseb. lib. 6. Eccl. hist. c. 3.

Thales dicebat, Homines existimare oportere deos omnia cernere, deorumque omnia esse plena, & tunc fore omnes castiores. Cic. lib. 2. de Legib.

Idem percunctatus, An facta hominum deos falleret? Ne cogitata, inquit, ut non solum manus, sed etiam mentes puras habere vellemus, cum secretis cogitationibus nostris caeleste numen adesse credimus. Liber. in eius Vita. Pal. Max. 1. 7. c. 2.

Zeno, cum ex Zenone Stoico quidam quereret, An Deum latere possit iniuriam faciens? Imo, inquit, ne cogitans quidem. Maximus serm. 15.

Diogenes videns mulierem ad aras deorum iam incuruato corpore procumbentem, ut obscena quaedam apparerent. Non vereris, inquit, mulier, ne stante post te Iugum Deo (cuncta enim plena deorum sunt) inhoneste te habeas. Liber. lib. 6.

Athenodorus dicere prudenter solebat: ita non cum hominibus homines viuere debere ac si Deus retributor bonorum, malorumque vitor, omni loco ac tempore actiones nostras intueretur, conspicereturque humanis nostris oculis. Fulgencius libro 7. cap. 2.

Idem, tunc scito, inquit, esse te omnibus cupiditatibus solutum, cum eo peruenieris, nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. Nunc enim quanta dementia est hominum? Turpissima vota diis insulurrant. Si quis admouerit conticent, & quod scire hominem noluit, Deo narrat. Vide ergo ne hoc praecipue salubriter possit: sic viuere cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loqueri cum Deo, tanquam homines audiant. Sen. Epist. 10.

Lamblichus, Sicut (inquit) oriente sole, tenebrae eius praesentiam sustinere non possunt, sed subito subterfugiunt, nihil solem impediens, sic vndique resurgente potestate diuina, quae replet benignia bonis, perturbatio omnis nullum habet locum, sed repente disperditur. lib. de mysterijs.

Demonax, quum admoneretur ab amico quodam, ut secum in Aesculapii templum iret, Dominumque pro salute filii oraret: Adeone, inquit, suadendum existimas Deum, ut nos, nisi in templo, non sit audiretur? Recte at lib. 8. apoph.

Aut alexas, quum in Samothracia initiaretur, rogatus a sacerdote, quid egregium patisset in vita? Si quid, inquit, mihi tale peractum est, sciunt ipsi dii. Existimans, ineptum commemoratione suorum gestorum se diis commendare: qui siue praedicaret, siue silleret, nihilominus nouerant. Nam apud sacerdotem poterat etiam falsa narrare. Plutarch. in Lacon. Idem de Lysandro est scriptum.

Anonymus, quidam sacris initiatus, Laconem rogauit, quid sibi conferret maxime impie factum per omnem vitam? At ille: Hoc, inquit, dii sciunt. Quum initiator magis vgeret, diceretque, Omnino prosperas necesse est. Lacon vicissim rogauit: Vtrum, inquit, oportet me tibi dicere, an Deo? Quum ille respondisset, Deo: Tu ergo, inquit, hinc secede, ut illi dicam. Plutarchus in Lacon.

Crates, cum deformi esset corpore, in certaminibus tamen corpus suum denudare pro more pugnantium, non erubuit. Ve-

nequaquam vir magnus sine aliquo afflatu diuino fuit.

quae diuina curant, parua negligunt: magnis autem viris prospere omnia semper omnes res. Idem.

quae enim & impia consuetudo est contra Deos disparandi, siue quae ad se suae simulant. Idem.

quod in Deo nihil esse potest.

quae, cum Samothraciam venisset, utroque ille qui dicitur, quosdam amicus, tu, qui deos putas negligere humana, praemodis ex tot tabellis pictis, quam multi voris vim praemodis effugerint, in portumque salui peruenierint: Ita sit, ut cum nusquam picti sunt, qui naufragium fecerunt, quaeque perierunt. Idem libro tertio de natura Deorum, in

quae ignorare potest Deus, qua mente quisquis sit. Cic. lib.

quae Deus nos, auditque priusquam loquamur. Ipse

quae Moli ait: Quid clamas ad me? praenitit ver-

quae praenitit verba & affectus anticipat, cogitationes nostras intelligit de-

quae praenitit verba, multo atque quam fiant. Praes nostras exau-

quae praenitit verba, necessitates nostras adspicit, antequam

quae praenitit verba, deos nostros speculatur antequam nati sumus. Sed

quae praenitit verba, indignos licet inueniat, misereatur, nisi forte

quae praenitit verba, contumacia, pertinaciaque miseri-

quae praenitit verba, Franciscus Ferrarcha libro primo, de Vita so-

quae praenitit verba, non solum loci exclusione, sed etiam

quae praenitit verba, Lucius Apuleus, de Deo Socra.

quae praenitit verba, in quibus differunt loci sublimitate, vita perpetuitate,

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

quae praenitit verba, Idem.

PO
POLYANTIA

ΑΠΟΡΗΘΕΓΜΑΤΑ.

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

quae praenitit verba, moturus bellum aduersus Persarum Regem, quo

rum à spectatoribus ob id derisus. De oculis, inquit, ô Crates, & reliquo corpore bono es animo, mox enim videbis eos qui corpus tuum deforme modo turpiter derident, morbo contrahi & vmbibus viribus delitru, & tum te beatum esse sentient, deformem quidem, sed sanum, robustum, & laboris patientem. Sensit homo ethnicus, quam variè Deus sua dona hominibus distribuat, alium ornatur forma & sanitate, alium sapientia: hunc virtutibus, illum corporis robore: ita tamen, vt non vni & soli omnia conueniant. *Laer. lib. 6. c. 5.*

Sironicus inuitatus aliquando, vt audiret citharcedum canentem, postquam audierat, recitauit illum versiculum Homericum, *Tal' est, ut quos par' id' aut' uari'q' temp'or' d' ual'it' uas id' est.* Huic dedit hoc pater alitotans, verum abnuuit illud. Cuidam roganti, Quo pacto? expofuit, male cithara canere dedit, bene canere negauit. *libro 6. apoph.*

Dercyllidas, Miffus orator ad Pyrrhum, qui iam exercitum induxerat in terram Spartanorum, vt cognofceret quid sibi vellet: cum Pyrrhus præfcriberet vt regem suum Cleonymum reciperent, alioqui futurum vt intelligeret se nihilo cæteris esse fortiores, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non metuumus eum, quippe qui nihil sceleris commiffimus: fin homo est, nihilo est nobis præfantius. Hoc dilemate perfrinxit superbas regum minas. Dii, qui nos velint, possunt iudicare, nec à quodam lædi viffum, non nocent, nisi improbis: homines hominibus exæquo metuendi sunt. *Plut. in Laco.*

Cato Vircensis. Quum Pompeio res infeliter cederent, & ad Cæsarem inclinaret victoria, Cato dicebat, in rebus diuinis multum esse caliginis: quod Pompeio præter ius agenti fuiffent omnia prospera: causam reipublic, tuenti nihil succederet. *Plutarchus in Cato.*

Xenophon dicebat tum maxime colendos esse deos, quum homini res sunt secundæ: vt quum incidit necessitas, confidenter illos imploret: s, vt pote beneuolos iam & amicos. Recte Xenophon. Sed vulgus hominum contra facit, in felicitate profunda est Dei obliuio: cum viget calamitas, tum demum vtuntur & perfunduntur ad illud confugimus. *Lib. 7. apoph.*

Philo cum aliis Iudeis apud C. Caligulam accusatus ab Appionem, quod Cæsari diuinos honores non retribueret, cictus ex aula, focus Iudeis respondit. Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius: quia necesse est adesse diuinum, vbi humanum cessat auxilium. *Ensch. lib. 2. Ecc. hist. c. 5.*

Thales, ininterrogatus olim, quidnam in tota rerum natura esset vtiliffimum? Respondit, Deus. Quid ita? *eri d'z inatos*, hoc est nunquam esse cepit, *lib. 7. apoph. ex Laer. c. 1.*

4 SIMILITUDINES.

• *Philonis Iudæi*, non possunt præceptores, quemadmodum qui in vas infundunt, implere mentem eorum qui introducuntur: sed quando fons sapientia, Deus, scientias tradunt humano generi, sine mora hoc facit, & ex tempore. *Lib. de sacrificio Abelis Caini.*

Quemadmodum solem hunc visibilem nulla aliare, quam sole ipso adiuti cernimus, & stellas ipsas sola stellarum ope aspicimus: lucis aspectum luci debemus: Ita etiam Deus per seipsum sui illustrat, notitiam, cooperante nemine, quod ea res excedat vires omnium. *Lib. de præmijs arg. panis.*

Sicut voluptatem & corpus Deus nulla certa de causa odit: Ita etiam naturas bonas absque manifesta causa exulit, nihil potius aut prius habetas, quam vt eas laudaret. *Libro 2. Allegoriarum Legu.*

Sicut sol exortu suo stellas abscondit, tanto suo splendore perfusis nostris oculis: Ita, quoties animæ oculi sincero, puro, fulgidissimoque luciferi Dei sensibili splendore irradiantur, nihil aliud possunt inpicere. Affulgens enim eius qui est cognitio, nihil non illustrat, vt etiam quæ sunt per se splendidissima, collatione hac obcurantur. *Lib. de remulentiâ.*

Chryssostomus, si tu vitiosum compares seruum, & volueris mores suos icere, nonne ponas ante illum saccum cum solidis, aut aliquem concupisibilem cibum, & si quidem seruus ille incontinens fuerit, & sine timore porrigat manum suam, & accipiat inde, nunquid male fecisti? Aut nunquid tu egisti illum, vt male faceret: Non, sed probasti malitiam eius, Sic & Deus dans hominibus occasionem peccandi, si peccare voluerint, non illos facit peccare, sed manifestat pertinaciam cordis eorum. *In 23. Matth. Hom. 46.*

Sicut athleta perfuuntur quidem omni curatione, & eo tempore quo sunt in certamine, sed non omni quiete, nec plena remissione perfuuntur sub legibus viuentes, sed postea omni, pleneque fruuntur: Sic & Deus non ita præstat, vt omnem quietem hic percipiamus: sed de longinquo (inquit) salutantes requiem. *Hom. 24.*

Origenis. Quemadmodum venter quum non sit Deus, tamen voluptatibus deditorum, qui plus facit voluptatem quam a morem Dei: à Paulo dicitur Deus: Sic & qui non est Deus, princeps

huius seculi, de quo dicit Seruator, Princeps mundi huius est: Deus esse dicitur eorum, qui reculant accipere præpionis filiorum Dei, vt fierent filii seculi illius, ac non mortuis: & propter hoc perferuerant in conditione huius. *In c. 15. Matth.*

Fulgensius sicut competit Deo bono, vt causa sit salutis: nisi congruam esse, vt impuratur causa cuiuslibet operis. *1. fol. 10.*

Mercurij Trimegisti. Ab ipso profecto factore nihil hilque turpe. Hæ liquidem passiones sunt creatæ seque quemadmodum æs, rubigo, animata corpora lumina, ferrarius induxit rubiginem, que animati corpora nam ac fordes. Eodemque modo nec Deus etiam mutationis aut perferuatio malum subrepre cogit: mutationem rebus Deus instituit, eum quamdam generat purgationem. *In Pymandro, fol. 15.*

D. Augustini, non solum peccare, vel qualibet alia re bili atque terrena: sed ne ipsa quidem iustitia hominum, re credendum est, totumque recte colitur Deus, libere, non Deo: neque enim fonti se quisquam dicitur berit, aut luci, si viderit. *Lib. 10. de Civitate Dei cap. 10.*

Cypriani, quomodo fulgor nubes distumpit, & respectatio non tam illuminat, quam hebetat oculum: Ita alio scio quo motu tangens à Deo, & tangi tentans: cum tangit, non intueris. *De operib. Christi.*

Com. Videas quod mortale ingenium demerfas in terræ metallorum venas rimatur, & artificis oculos aut quo imperitus terram esse putet: & quum aurum propriam nam, & argenti aliam, æris quoque disparem ferri quibus bi diuersa in terra species latere, mortale deprehendit. Diuina virtus inuenire potest & discernere non paratiusque carnis proprium sensum, etiam si videretur. *Symbol. Apof.*

Plutarchi, vt quibusdam mibus malifuit, non omnem quam perperam videre: velut Herculi, qui filios videret, bus occidit: Ita leuius malum est, Deos omnino non credere noxios. *In Moral.*

Cum natus videri imminere tempestatem, primum inuocat, vt incolumi liceat in portum appellere: mox collat atque omnia nihilo ferius parat quibus est opus: Ita motu auxilio diuino fidere, sed sic vt nostram quoque intueretur beamus. *In Moral.*

Quemadmodum, à piscibus Hircanis, nec boni statui, nec mali: Sic Epicuri, nec turbati nos volumus, nec delectari beneuolentia. *In Moralib.*

Quemadmodum agricola non incidit spinam, primum ragum inde cepit: & Libyes non ante incendunt quam vus collegerit: Ita Deus non excidit genus humanum, nisi priusquam hinc fructus aliquis bonus contingeret. *In Moralib.*

Seneca, quemadmodum ex duobus sapientibus qui sit, non est beator eo, cuius intra paucos annos terminatur. Sic Deus non vincit sapientem delectat, etiam si videretur. *Epist. 74.*

Anonymus, vt peius sentiunt de homine, qui ab ira iracundum, perniciosum, quam qui negant cum vitiis nus male sentiunt de diis, qui negant vlos esse, quum esse morosos, noxios, irritabiles, vt faciunt superstitibus. *In Moralib.*

Thruveri, qui periculorum quasi inuitabillium in culpa difficultatem, Deum eum malo duxerit, delectatur discrimine, aut exercitum in præcipitio colunt. *poph. fol. 150.*

Fere à lingulis destituitur, qui pluribus confidit: atque confuevit Deus consolari, qui desierunt in hominibus. *apoph. 70.*

Philonis Iudæi, quemadmodum certo scire non possunt que stelle qualis sit essentia, quærimus tamen alacriter que rationibus versimilibus, propter geminum dilectum. Ad eundem modum licet verum illud esse Deum non scire, debemus tamen indefinenter eum querere, quoniam siderato vel per se ipsa circa inventionem, res esse inueniabilis. *Lib. 1. de Monarchia fol. 51.*

Sicut lux à nullo illustratur, sed se ipsa ostendit: Sic nullis hominum operibus illustrari potest, diuina luce ipsum solus illustrat. *Lib. 1. de Monarchia fol. 52.*

Chryssostomus, sicut qui in nauigabilem Oceanum nauigat, dum non potest eum transire, necesse est vt per nauem reueratur, vnde ingressus est. Sic antiqui philosophi, de Dei natura querere conuenientes, vbi sunt ingreffi, sermone, in vltimo nihil è amplius inuenire potuerunt, quia Deus incognoscibilis. *In c. 1. Matth. hom. 28.*

